

Mladá veda

Young Science

Mladá veda

Young Science

MEDZINÁRODNÝ VEDECKÝ ČASOPIS MLADÁ VEDA / YOUNG SCIENCE

Číslo 3, ročník 12., vydané v septembri 2024

ISSN 1339-3189, EV 167/23/EPP

Kontakt: info@mladaveda.sk, tel.: +421 908 546 716, www.mladaveda.sk

Fotografia na obálke: Jesenný spln. © Branislav A. Švorc, foto.branisko.at

REDAKČNÁ RADA

prof. Ing. Peter Adamišín, PhD. (Katedra environmentálneho manažmentu, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Dr. Pavel Chromý, PhD. (Katedra sociálnej geografie a regionálneho rozvoje, Univerzita Karlova, Praha)

prof. Dr. Paul Robert Magocsi (Chair of Ukrainian Studies, University of Toronto; Royal Society of Canada)

Ing. Lucia Mikušová, PhD. (Ústav biochémie, výživy a ochrany zdravia, Slovenská technická univerzita, Bratislava)

PhDr. Veronika Kmetóny Gazdová, PhD. (Inštitút edukológie a sociálnej práce, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Ing. Peter Skok, CSc. (Ekomos s. r. o., Prešov)

Mgr. Monika Šavelová, PhD. (Katedra translitológie, Univerzita Konštantína Filozofa, Nitra)

prof. Ing. Róbert Štefko, Ph.D. (Katedra marketingu a medzinárodného obchodu, Prešovská univerzita, Prešov)

prof. PhDr. Peter Švorc, CSc., predseda (Inštitút histórie, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Ing. Petr Tománek, CSc. (Katedra verejnej ekonomiky, Vysoká škola báňská - Technická univerzita, Ostrava)

Mgr. Michal Garaj, PhD. (Katedra politických vied, Univerzita sv. Cyrila a Metoda, Trnava)

REDAKCIA

Mgr. Branislav A. Švorc, PhD., šéfredaktor (Vydavateľstvo UNIVERSUM, Prešov)

Mgr. Martin Hajduk, PhD. (Banícke múzeum, Rožňava)

PhDr. Magdaléna Keresztesová, PhD. (Fakulta stredoeurópskych štúdií UKF, Nitra)

RNDr. Richard Nikischer, Ph.D. (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha)

PhDr. Veronika Trstianska, PhD. (Ústav stredoeurópskych jazykov a kultúr FSS UKF, Nitra)

Mgr. Veronika Zuskáčová (Geografický ústav, Masarykova univerzita, Brno)

VYDAVATEĽ

Vydavateľstvo UNIVERSUM, spol. s r. o.

www.universum-eu.sk

Javorinská 26, 080 01 Prešov

Slovenská republika

© Mladá veda / Young Science. Akékoľvek šírenie a rozmnožovanie textu, fotografií, údajov a iných informácií je možné len s písomným povolením redakcie.

INKLÚZIA UKRAJINSKÝCH ŠTUDENTOV V AKADEMICKOM PROSTREDÍ UNIVERZITY MATEJA BELA V BANSKEJ BYSTRICI

INCLUSION OF UKRAINIAN STUDENTS IN THE MATEJ BEL UNIVERSITY IN
BANSKÁ BYSTRICA ACADEMIC ENVIRONMENT

Tereza Dominiková, Tereza Kuchárová¹, Vanesa Kováčiková², Soňa Priščáková³

Tereza Dominiková pôsobí ako študentka prvého stupňa vysokoškolského štúdia na Katedre sociálnej práce Pedagogickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Vanesa Kováčiková pôsobí ako študentka druhého stupňa vysokoškolského štúdia na Katedre ekonomiky a manažmentu podniku Ekonomickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Tereza Kuchárová pôsobí ako študentka prvého stupňa vysokoškolského štúdia na Katedre sociálnej práce Pedagogickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Soňa Priščáková v súčasnosti pôsobí ako projektová manažérka na Rektoráte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici so zameraním na rozvoj univerzity a internacionalizáciu. Autorky sa v rámci svojho výskumu zameriavajú na problematiku inklúzie ukrajinských študentov, vrátane návrhov pre zvýšenie úrovne ich inklúzie v akademickom prostredí Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici.

Tereza Dominiková is an undergraduate student at the Department of Tourism, Faculty of Economics, Matej Bel University in Banská Bystrica. Vanesa Kováčiková is a graduate student at the Department of Business Economics and Management, Faculty of Economics, Matej Bel University in Banská Bystrica. Tereza Kuchárová is an undergraduate student at the Department of Social Work, Faculty of Education, Matej Bel University in Banská Bystrica. Soňa Priščáková currently works as a project manager at the Rectorate of Matej Bel University in Banská Bystrica, focusing on university development and internationalisation. The authors' research focuses on the issue of inclusion of Ukrainian students, including proposals for increasing the level of their inclusion in the academic environment of the Matej Bel University in Banská Bystrica.

¹ Adresa pracoviska: Tereza Dominiková, Tereza Kuchárová, Katedra sociálnej práce, Pedagogická fakulta, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Ružová 13, 974 11 Banská Bystrica
E-mail: tereza.dominikova@student.umb.sk, tereza.kucharova@student.umb.sk

² Adresa pracoviska: Bc. Vanesa Kováčiková, Katedra ekonomiky a manažmentu podniku, Ekonomická fakulta, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Tajovského 10, 975 90 Banská Bystrica
E-mail: vanesa.kovacikova@student.umb.sk

³ Adresa pracoviska: Ing. Soňa Priščáková, PhD., Rektorát, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Národná 12, 974 01 Banská Bystrica
E-mail: sona.priscakova@umb.sk

Abstract

The aim of the article is to propose solutions to increase the level of inclusion of Ukrainian students in the academic environment of Matej Bel University in Banská Bystrica (hereinafter referred to as UMB) based on the analysis of the knowledge gained. The subject of our research is orientation in the implemented inclusive model of education at UMB and suggestions for improving the quality of support provided to Ukrainian students. The research object consisted of 16 respondents, while this group consisted of UMB teaching staff, including Slovak and Ukrainian UMB students. The primary source of data is a semi-structured interview and data analysis. The theoretical starting points were drawn from scientific contributions and collections available on the Internet, which are focused on the given issue.

Keywords: inclusion, adaptation process, Ukrainian students, panel discussion, tertiary education institutions

Abstrakt

Cieľom predmetného príspevku je na základe analýzy získaných poznatkov navrhnúť riešenia pre zvýšenie úrovne inklúzie ukrajinských študentov v akademickom prostredí Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici (ďalej len UMB). Predmetom nášho skúmania je orientácia v rámci implementovaného inkluzívneho modelu vzdelávania na UMB a návrhov na skvalitnenie podpory poskytovanej ukrajinským študentom. Objekt výskumu tvorilo 16 respondentov, pričom tento súbor tvorili pedagogickí zamestnanci UMB, vrátane slovenských a ukrajinských študentov UMB. Ťažisko zdroja primárnych údajov predstavuje pološtruktúrovaný rozhovor a analýza údajov. Teoretické východiská boli čerpané z vedeckých príspevkov a zborníkov dostupných na internete, ktoré sú zamerané na danú problematiku.

Kľúčové slová: inklúzia, adaptačný proces, ukrajinskí študenti, panelová diskusia, inštitúcie terciálneho vzdelávania

Úvod

V súvislosti s migračnou a azylovou politikou EÚ utiekli v dôsledku vojenskej agresie voči Ukrajine milióny ľudí, ktorí hľadajú útočisko aj v krajinách EÚ (Európska rada, 2024). Nárast počtu Ukrajincov na Slovensku je pritom zrejmy aj v rámci slovenského školstva. Dôsledkom tejto situácie sú otázky začleňovania ukrajinských študentov unikajúcich pred vojnou, ktorí majú okrem špecifických akademických a sociálnych potrieb aj špeciálne emocionálne potreby pre ich zvýšenú psychickú záťaž. Podľa autorov Ostertágovej a Rehúša (2022, s.1-5) je opatrenia na podporu týchto študentov nutné implementovať v čo najrýchlejšom čase a v maximálnej miere, pretože zlyhaním vzdelávacieho systému v tejto oblasti môže situácia vyústiť až do sociálneho vylúčenia, ďalších ťažkostí v sociálnej a emocionálnej rovine v dôsledku nezačlenenia študentov do vzdelávacieho procesu. Sociálne vylúčenie sa bezprostredne spája s procesom exklúzie a segregácie, najmä k zníženej účasti až úplnej neúčasti v spoločenskom priestore a v neposlednom rade pri zhoršenom prístupe k vzdelaniu (MŠVVaŠ SR, 2022, s.5). Akékoľvek konanie, ktoré opomína koncept rovnakého zaobchádzania a opovrhuje hodnotami ako je ľudská dôstojnosť, rovnosť, či spravodlivosť antidiskriminačný zákon striktnie zakazuje a výsledkom je vážne porušenie zákona, avšak zároveň sa zakazuje aj ponechanie v stave nerovnosti (MŠVVaŠ SR, 2024, s.8).

Nakoľko sociálne vylúčenie predstavuje ohrozenie pre každého jedinca, je tiež vážnym zlyhaním spoločnosti ako takej. Táto problematika však je riešiteľná a postupnými krokmi zameranými na budovanie inkluzívnej komunity môže byť prostriedkom trvalého minimalizovania až úplnej eliminácie sociálneho vylúčenia. Cieľom UMB je poskytnúť všetkým študentom vzdelávanie na kvalitnej úrovni a implementovať do svojej činnosti všetky formy pomoci s emocionálnou záťažou študentov, preto v rámci medzinárodného projektu „European Inclusion of Ukrainian students“ zorganizovala prostredníctvom tímu študentov v zložení Tereza Dominiková, Oleksii Duda, Vanesa Kováčiková, Kateryna Kulchenko a Tereza Kuchárová, dňa 29. apríla 2024 podujatie so zameraním na podporu začlenenia ukrajinských študentov v akademickom prostredí. Študenti zorganizovali uvedené podujatie formou panelovej diskusie, na ktorej participovali pedagogickí zamestnanci UMB, vrátane slovenských a ukrajinských študentov UMB.

Teoretické východiská

Menšinové skupiny, ako sú utečenci, sa mnohokrát stretávajú s diskrimináciou pri prijímaní do zamestnania, hľadanií bývania, sociálnych službách, či v styku s políciou. Mnohí členovia sú zo sociálneho života vylúčení, a preto sa z neho sťahujú. Členovia predmetných skupín nie sú nevyhnutne chudobní, ale skôr sociálne vylúčení a nerešpektovaní. Pojmy sociálne vylúčenie a inklúzia sú kontextovo špecifické pojmy, na ktoré je potrebné vnímať v minimálne troch rovinách. Ideál alebo paradigma inkluzívnej spoločnosti sa neustále mení a formuje. Rozličné miesta sú rozmanité a rôznorodé v oblasti kultúry, histórie, či ich sociálnej štruktúry, čo znamená, že dimenzie sociálneho vylúčenia nie sú identické. Ide o politické, ekonomické a sociálne dimenzie, pričom v rôznych miestach sú niektoré intenzívnejšie a podstatnejšie ako iné. Tretia rovina kladie dôležitost' na človeka a miesto kde žije, pretože on sám materiálne prispieva k sociálnemu začleneniu, k jeho budovaniu, či formovaniu prístupu sociálnej blízkosti ako takej (Silver, 2015, s. 2). Inklúziu môžeme definovať ako demokratické a humánne spoluzitie, ktorého podstata je založená na uznávaní totožných ľudských práv a službe k svojim bližným. Predstavuje, že každý človek je rovnoprávny a bez posudzovania jeho výkonu tvorí plnohodnotnú súčasť spoločnosti, jeho rozvoj je závislý od spoločnosti, v ktorej žije a má právo participácie, súvisiace s nevyraďovaním zo spoločnosti (Hornák, 2014, s. 6).

Ak sa pozrieme na akademické prostredie, ako uvádza autorka Felder (2018, s. 1), v poslednom období je inklúzia jedným z najdôležitejších cieľov a hodnôt v oblasti vzdelávania, pričom stále existujú nezhody a rôzne názory, ktoré sa týkajú teoretických východísk inklúzie a jej dôsledkov. Inklúzia v akademickom prostredí sa zameriava na odhalenie jednotlivcov, či skupiny, ktoré by mohli byť sociálne vylúčené, ohrozené exklúziou a následným stroskotaním na základe rozličných úskalí a bariér, ktoré sa nachádzajú v akademickom systéme. Inkluzívne akademické prostredie sa angažuje v podporovaní rôznorodosti a jej prijatí všetkými členmi tohto prostredia (Klein, Silonová, 2017, s. 56-57). Komunikácia inklúzie a zároveň jej cieľov je potrebná interne, smerom k študentom a externe, pretože inak jej realizácia nebude možná. Inklúzia nie je primárne a špecificky len o inštitúcii, ale je nutné, aby spoločnosť ako taká prešla obdobným smerom prijímania, spolunažívania a tvorbou súhlasných hodnôt (Hornáková, 2017, s. 21). Hlavnou úlohou inklúzie je uplatniť právo každého študenta na kvalitné vzdelávanie. Ak sa pozrieme na definíciu inklúzie podľa

UNESCA, ide predovšetkým o proces, ktorý reaguje na heterogennosť žiakov a ich potrieb, s ich rastúcou účasťou vo vzdelávacom procese. Účelom je zredukovať počet študentov, ktorí sú vylúčení a dištancovaní, a zároveň vyformovať vzdelávací systém a prostredie, v ktorom je každý študent schopný v dôsledku inkluzívneho prístupu naplniť svoje potreby jednotlivca. V tomto prostredí je vytvorená možnosť úspechu pre každého študenta (Jablonský, Poláková, 2017, s.34).

Globalizácia spoločnosti, obojstranná závislosť určitých štátov vo svete, existujúce sociálne väzby a na druhej strane nezhody a vojenské konflikty, ktoré sú medzi štátmi prítomné, si vynucujú modernizáciu vzdelávacích procesov a systémov, ktoré sú schopné reagovať na vzniknuté krízy. Ak sa pozrieme na modernú filozofiu v oblasti vzdelávania, podstata sa kladie na tvorbu takých podmienok, ktoré podporujú inovatívne a kritické myslenie, či gramotnosť orientovania sa v mediálnej sfére, ktoré umožňujú študentom pozorovať, absorbovať a následne sa úspešne adaptovať na rôzne meniace sa podmienky, ktoré sú aktuálne prítomné na akademickej pôde. Vzdelávanie môžeme poňať ako proces, ktorý vyučuje, odovzdáva zručnosti, ako praktické tak odborné, a je orientované najmä na vytvorenie si svetonázoru, či na formovanie si základných hodnôt všetkých zainteresovaných strán. Internacionalizácia je v inštitúciách terciárneho vzdelávania čoraz viac prítomnejšia a podstatnejšia, pričom jej hlavným cieľom je prilákanie a uľahčenie adaptačného procesu študentov z rozličných krajín a kultúr. Poskytnutie pomoci v ťažkých časoch ako je vojna, ktorá je silným testom spoločnosti a ľudskej vôle, je nevyhnutná. Avšak ak sa na to pozrieme z inej perspektívy, môžeme to vnímať ako podnet na zmenu spoločnosti a sveta k lepšiemu v rôznych sférach. Počas stavu, akým je vojnové obdobie, je nevyhnutné aby sa pedagógovia neprestajne podieľali na výučbe a podpore študentov, pričom je podstatné vytváranie a vzájomná komunikácia hodnôt, čím sa môžu načrtávať a ukazovať nové perspektívy rôznorodej spoločnosti (Lavrysh et al., 2022, s.1.; De Carvalho, Saes, De Meza, 2023, s.133). Autori Meshko a Habrusnieva (2023, s.55) tvrdia, že poskytnutie emocionálnej pohody študentom, ktorých zasiahla vojna, je vzhľadom na ich zvýšenú mieru postihnutia psychickými problémami, ako je úzkosť, depresia, či nepokoj, pri vzdelávacom procese a v jeho prostredí nevyhnutnosťou.

Pri inklúzii ako takej dochádza však k rôznym bariéram či problémom, ktoré je potrebné eliminovať. Pri výskume inklúzie ukrajinských študentov v Poľsku bola ako jedna z existujúcich problémov objavená jazyková bariéra a zadané úlohy, ktoré neboli primerané ich vedomostnej stránke, preto tieto úlohy ukrajinskí študenti neboli schopní vykonávať a v dostatočnej miere im porozumieť. Tomuto problému a zmene neboli vystavení len samotní študenti poznačení vojnou, ale aj poľskí pedagógovia, ktorí boli nútení vyučovať v zmiešaných triedach, čo znamenalo zvýšenie náročnosti výučby, nutnosť pracovania s väčším množstvom učebných osnov, či prispôsobeniu ich doteraz zaužívaných postupov a učebných pomôcok práve študentom, ktorí nehovorili a nerozumeli ich jazyku. Okrem toho boli vytvorené prípravné triedy, v ktorých sa nachádzali výlučne ukrajinskí študenti za účelom poskytnutia emocionálnej pohody, istoty a stability, výučby poľského jazyka a kultúry. Účel zmiešané triedy naplnili, avšak s pozitívnymi výsledkami sa niesli aj negatívne, ktoré boli spojené so zvýšením napätia a vyskytujúcich sa konfliktov z dôvodu rozdielov vo veku študentov zmiešaných tried, a taktiež sa redukovala možnosť na integráciu medzi domácich, poľských študentov, keďže ich styk bol obmedzený a znížený. Ak sa vytvárali triedy, ktoré boli s veľkým

množstvom ukrajinských študentov, došlo k tvorbe izolácie, pričom boli vytvorené ukrajinské skupiny vo forme ich vlastných bublín, čo nebolo priaznivé a žiadúce. Z oblasti pedagogického zastúpenia mali výhodu tí, ktorí ovládali ich materinský jazyk, ktorým je ukrajinský (Herbst, Sitek, 2023, s.581). Prijatie vysídlených akademikov tiež môže inštitúcií terciárneho vzdelávania prinášať rôzne nové perspektívy a pohľady, inovatívne a moderné idey, súvisiace s komplikovanými problémami spoločnosti. Ich akceptácia a prijatie zohráva významnú úlohu pri rozvoji a diverzifikácii výskumu a vedy inštitúcie a zároveň zvyšuje jej spoločenskú hodnotu a reputáciu. Inštitúcia poskytujúca terciárne vzdelávanie tak môže byť viditeľnejšia, relevantnejšia a aktívnejšia pri riešení rozmanitých akademických výzvach na medzinárodnej úrovni. Podľa autorov De Carvanho et al. (2023, s.145) dokážu poskytnúť ich unikátny názor, pohľad a odborné skúsenosti, ktorými disponujú, čo môže viesť k zvýšeniu kvality diskusií a publikácie v akademickej oblasti.

Metodológia

Cieľom predmetného príspevku je na základe analýzy získaných poznatkov navrhnúť riešenia pre zvýšenie úrovne inklúzie ukrajinských študentov v akademickom prostredí UMB. Teoretické východiská boli primárne čerpané z vedeckých príspevkov a zborníkov dostupných na internete, ktoré sú zamerané na danú problematiku. Nasledujúca časť obsahuje informácie, ktoré sú výstupom diskusie z projektu s rovnomenným názvom, a to „European Inclusion of Ukrainian Students. Cieľ predmetného príspevku napĺňajú odpovede na jednotlivé čiastkové výskumné otázky, ktoré sa zameriavajú na analýzu aktuálnej situácie inklúzie ukrajinských študentov v akademickom prostredí UMB, ako aj na prípadné bariéry v uvedenej problematike a návrhy na ich efektívne riešenie. V tabuľke 1-3 uvádzame kompletný zoznam čiastkových výskumných otázok, ktoré boli aplikované vo výskume.

1. diskusný blok	
Pocít'ujete zmeny medzi obdobím pred vojnou a po jej začatí?	
A	Vnímate zmeny v počte študujúcich ukrajinských študentov pred vznikom vojny a po jej začatí?
B	Nastali podľa Vás zmeny v pripravenosti ukrajinských študentov na vysokoškolské štúdium v porovnaní so situáciou pred vojnou a po jej začatí?
C	Aké ďalšie zmeny môžeme badať v akademickom prostredí s príchodom ukrajinských utečencov, ktorí sa stali vysokoškolskými študentmi na Slovensku?
D	Sú si všetci bez rozdielu v univerzitnom prostredí skutočne rovní?
E	Je správne, aby mal ukrajinský študent v rámci univerzitného prostredia privilégia pri štúdiu?
F	Predstavuje posudzovanie ukrajinských a slovenských študentov podľa rovnakého metra spravodlivosť?
G	Ocitli sta sa niekedy na akademickej pôde v situácii, kedy by ste premýšľali nad zvolením morálneho riešenia pred normou?
H	Postrehli ste po začatí vojny šírenie väčšieho množstva dezinformácií o zahraničných študentoch?
I	Aký dopad môžu takéto dezinformácie vyvolať zo strany spoločnosti, ak preniknú aj do vzdelávacieho procesu?
J	Aké kroky by ste podnikli, aby sa šírenie dezinformácií o zahraničných študentoch minimalizovalo?

Tabuľka 1 – Prehľad čiastkových výskumných otázok v 1. diskusnom bloku

Zdroj: Vlastné spracovanie, 2024

2. diskusný blok	
Ako Vaša fakulta zvláda vytvoriť bezpečné a príjemné prostredie pre študentov pochádzajúcich z vojnou zničenej krajiny?	
A	Ako prebieha adaptácia v prvých mesiacoch po príchode študentov na fakultu a ako sa študenti adaptujú na nový predmet v začiatkoch semestra?
B	Aké sú typické výzvy, ktorým študenti čelia po príchode na fakultu a po začiatku výučby v novom semestri?
C	Aké sú hlavné zdroje podpory pre nových študentov počas adaptácie?
D	Ako ovplyvňuje dlhšia adaptácia študentov ich úspech na fakulte?
E	Je v prípade dlhšej adaptácie študentov fakulta pripravená poskytnúť priestor na zvládnutie tejto situácie?
F	Aké kroky alebo programy boli užitočné pri podpore adaptácie nových študentov v akademickom prostredí?
G	Aké sú kľúčové faktory, ktoré ovplyvňujú celkovú atmosféru a vytvárajú príjemné podmienky na fakulte?
H	Akým spôsobom boli zohľadnené potreby a skúsenosti študentov pri tvorbe príjemného univerzitného prostredia?
I	Je fakulta otvorená novým nápadom a postrehom v oblasti skvalitňovania univerzitného prostredia?
J	Aké ďalšie aspekty by mali byť kľúčové pri zohľadňovaní a vytváraní univerzitného prostredia, aby bolo príjemné a podporujúce pre všetkých študentov?

Tabuľka 2 – Prehľad čiastkových výskumných otázok v 2. diskusnom bloku

Zdroj: Vlastné spracovanie, 2024

3. diskusný blok	
Aké bariéry vnímate a naopak, čo dobré by sme si mali z tejto skúsenosti zobrať?	
A	Aké bariéry vo vzťahu k inklúzii ukrajinských študentov na akademickej pôde vnímate a ktoré sa objavujú v najintenzívnejšej miere?
B	Predstavuje jazyk na akademickej pôde bariéru?
C	Vnímate na akademickej pôde sociálnu izoláciu študentstva do skupín?
D	Máte pocit, že ste sa dostali aspoň raz do situácie, kedy ste boli na akademickej pôde akýmkoľvek spôsobom odčlenení?
E	Spozorovali ste vo svojich životoch kultúrne rozdiely, ktoré by mohli predstavovať bariéru?
F	Mali ste niekedy pocit, že sa mohli vyskytnúť vo vašom okolí problémy s vytvorením dôvery medzi ukrajinskými a slovenskými študentmi?
G	Ako predísť neželanému odchodu študentov z univerzitného prostredia, pre ktorých bola adaptácia na tieto zmeny príliš náročná?
H	Aké riešenia by ste navrhovali s cieľom minimalizovania spomínaných bariér v akademickom prostredí?
I	Čo pozitívne u Vás pri celej tejto situácii zarezonovalo a čo by sme si mali z tejto diskusie odniesť?
J	Aké prínosy podľa Vás priniesla táto situácia pre: školstvo, pedagogických zamestnancov, študentov, pre jedinca, človeka ako takého?

Tabuľka 3 – Prehľad čiastkových výskumných otázok v 3. diskusnom bloku

Zdroj: Vlastné spracovanie, 2024

Uvedené podujatie bolo formou panelovej diskusie organizované 5-členným tímom študentov UMB a členmi projektového tímu z Rektorátu UMB. Výskum bol realizovaný v prostredí komunitného centra 365.labb v Banskej Bystrici dňa 29. apríla 2024, pričom respondenti boli osobne oslovení organizačným tímom. Pri realizácii výskumu sme aplikovali kvalitatívnu stratégiu zberu dát, ktorá poskytuje vzhľadom k téme nášho výskumu ucelený pohľad na danú problematiku. Ako techniku zberu dát sme zvolili pološtruktúrovaný rozhovor s tromi diskusnými a čiastkovými výskumnými otázkami. Podporu objektivity pohľadu na inklúziu študentstva v akademickom prostredí zabezpečuje rôznorodosť výskumnej vzorky. Medzi respondentov výskumu zahrňame pedagogických zamestnancov UMB, slovenských študentov UMB a ukrajinských študentov UMB. Počet respondentov vo výskume je uvedený v tabuľke 4, v ktorej je zaznamenané aj ich rozloženie v jednotlivých diskusných blokoch. Respondenti boli oboznámení s cieľom výskumu, s anonymitou a účelom zberu dát.

respondenti	1. diskusný blok	2. diskusný blok	3. diskusný blok
<i>pedagogickí zamestnanci</i>	2	3	3
<i>slovenskí študenti</i>	2	1	1
<i>ukrajinskí študenti</i>	1	1	2

Tabuľka 4 – Prehľad respondentov v jednotlivých diskusných blokoch

Zdroj: Vlastné spracovanie, 2024

Počas podujatia sa využívala metóda opytovania, pričom okruhy otázok, boli v rámci každého panelu venované osobitnej, a však na seba nadväzujúcej téme. Konkrétne otázky boli zvolené na základe diskusie v rámci organizačného tímu, pričom sa kládol vysoký dôraz na súvislosť s hlavnou témou diskusie a aktuálnosť otázok. Výstupom diskusie boli získané odpovede na otázky, poznatky spomenuté v diskusii a samotné dialógy medzi diskutujúcimi. Z metód vedeckého skúmania je v rámci výsledkov využitá kvalitatívna analýza výstupov diskusie, komparácia získaných informácií a syntéza v jadre a závere príspevku.

Návrhy pre zvýšenie úrovne inklúzie ukrajinských študentov v akademickom prostredí UMB

Cieľom organizácie podujatia, ktoré sa konalo formou panelovej diskusie, bolo preskúmať rôzne aspekty procesu integrácie ukrajinských študentov v akademickom prostredí UMB. Diskusia sa sústredila na široké spektrum tém, vrátane akademických výziev, jazykových bariér a psychologických potrieb študentov. Riešenie týchto otázok malo za úlohu identifikovať problémy a navrhnúť praktické riešenia, ktoré by podporili začlenenie ukrajinských študentov do univerzitného a sociálneho prostredia. Analýza týchto aspektov prispeje k zvýšeniu úrovne inklúzie v rámci akademického prostredia UMB, ktoré zohľadňuje potreby všetkých študentov a podporuje ich rovnaké príležitosti na akademický a osobnostný rozvoj.

Respondenti diskutovali o zmenách v počte ukrajinských študentov a ich pripravenosti na vysokoškolské štúdium, pričom sa ukázalo, že po začatí vojny na Ukrajine nedošlo k výrazným zmenám. Pedagogickí zamestnanci aj študenti potvrdili, že záujem ukrajinských študentov o štúdium na UMB bol vysoký už pred konfliktom, najmä na fakulte Politických vied a medzinárodných vzťahov UMB. Táto téma úzko súvisela s otázkou pozitívnej diskriminácie a úrovni dostatočnej podpory ukrajinských študentov. Slovenskí študenti, ktorí sa zúčastnili

panelovej diskusie prejavujú porozumenie pre určité zvýhodnenia, ako sú predĺžené termíny na plnenie úloh alebo ústretovosť vyučujúcich pri jazykových ťažkostiach. Pedagogickí zamestnanci potvrdili, že sú otvorení poskytnúť pomoc práve študentom, ktorí to najviac potrebujú. Napriek tomu odznel v diskusií názor, že niektorí ukrajinskí študenti sa so žiadnou pomocou nestretli, čomu do budúcnosti považujeme za významný determinant na zlepšenie. Celková atmosféra bola vnímaná ako priateľská a podporná.

Diskusia prirodzene prešla do témy izolácie a tvorby „bublín“ medzi ukrajinskými a slovenskými študentmi. Respondenti poukázali na tendenciu ukrajinských študentov vytvárať si vlastné skupiny, čo môže byť vnímané ako prekážka v rámci ich integrácie. Tento jav bol považovaný za komplexný, s nejasným záverom, či je to pozitívny alebo negatívny fenomén. Ďalším dôležitým bodom diskusie boli adaptačné mechanizmy a podpora na jednotlivých súčastiach UMB. Pedagogickí zamestnanci aktívne pomáhajú študentom prekonávať jazykové bariéry, napríklad vysvetľovaním materiálov v angličtine a poskytnutím morálnej podpory. Zamestnávajúce ukrajinských občanov na univerzite možno taktiež označiť za pozitívum, nakoľko prispieva k vytváraniu príjemnejšieho a inkluzívneho prostredia na UMB. Nedostatočná komunikácia a nejasnosti v akademických štandardoch sa ukázali byť významným determinantom, ktorý môže viesť k problémom. Ukrajinskí študenti často narážajú na problémy s porozumením systému krajiny a pravidiel pobytu, čo môže brániť v ich úspešnej integrácii. Diskusia sa prirodzene rozvinula do oblasti kultúrnych rozdielov a výmeny skúseností. Spolupráca s Univerzitou v Charkove bola považovaná za dôležitý krok k lepšiemu porozumeniu a podpore.

Jedným z najdôležitejších momentov diskusie bolo skúmanie bariér a pozitívnych aspektov integrácie. Respondenti sa zhodli, že segregácia študentov do jazykových skupín môže byť prekážkou, avšak zároveň ponúka možnosti na nadviazanie nových priateľstiev, networking a získanie skúseností. V tomto kontexte bola zdôraznená potreba empatického a otvoreného prístupu zo strany všetkých zúčastnených. Počas diskusie študenti poukázali na nedostatok informácií a poradenských služieb pre ukrajinských študentov. Zvýšenie úrovne týchto služieb by pomohlo študentom lepšie sa orientovať v zákonoch a štandardoch, ktoré platia v podmienkach Slovenskej republiky, čo by taktiež prispelo k ich lepšej integrácii. Počas celého podujatia bola zdôrazňovaná dôležitosť otvorenej komunikácie a výmeny názorov. Respondenti ocenili možnosť vyjadriť svoje skúsenosti a názory, čo prispelo k porozumeniu výziev a príležitostí spojených s integráciou ukrajinských študentov. Výsledky diskusie naznačujú, že hoci existujú výzvy, spoločným úsilím a otvorenosťou je možné ich prekonať a vytvoriť podporujúce akademické prostredie pre všetkých študentov.

Konkrétne pozitívne výsledky, ktoré vyplynuli z diskusie počas projektu „European Inclusion of Ukrainian Students“, zahŕňali viacero poznatkov, ktoré prispievajú k lepšej integrácii ukrajinských študentov na UMB. Pedagógovia na UMB aktívne pomáhajú ukrajinským študentom prekonávať jazykové bariéry. Táto jazyková podpora umožňuje študentom lepšie porozumieť obsahu kurzov a znižuje stres spojený so štúdiom v cudzom jazyku. Organizovanie neformálnych diskusií umožňuje študentom porovnávať životné podmienky v oboch krajinách, čo prispieva k lepšiemu pochopeniu novej kultúry a rýchlejšej adaptácii. Štúdiu slovenského jazyka sa venovala významná pozornosť, pretože jazyková kompetencia je zásadná pre úspešnú integráciu ukrajinských študentov na UMB. Jazykové

zručnosti ovplyvňujú schopnosť študentov rozumieť prednáškam, zapájať sa do akademických diskusií a komunikovať s vyučujúcimi a spolužiakmi, čo je nevyhnutné pre ich akademický a sociálny úspech. Efektívna komunikácia v slovenskom jazyku nielenže uľahčuje každodenný život na univerzite, ale tiež pomáha budovať vzťahy a podporuje lepšie pochopenie kultúrnych a akademických štandardov Slovenska. Preto je dôsledná jazyková podpora a výučba kľúčovým prvkom pre integráciu ukrajinských študentov, ktorý zlepšuje ich schopnosť plne sa zapojiť do univerzitného života.

Ďalším pozitívnym výsledkom bolo zistenie, že ukrajinskí študenti sa cítia vítaní na fakulte politických vied a medzinárodných vzťahov a ich záujem o štúdium ďalej pretrváva a vytvára priaznivé podmienky pre ich akademický a osobný rast. Diskusia tiež ukázala, že segregácia študentov do jazykových skupín môže byť výzvou, ale zároveň ponúka možnosti na nadviazanie nových priateľstiev a získanie cenných skúseností. Pozitívne výsledky diskusie naznačujú, že spoločným úsilím a otvorenosťou je možné vytvoriť podporujúce akademické prostredie, ktoré umožní ukrajinským študentom úspešne sa integrovať do univerzitného života. Tieto výsledky podčiarkujú dôležitosť empatie, komunikácie a vzájomnej podpory, ktoré sú nevyhnutné pre prekonanie výziev spojených s integráciou študentov z vojnu zasiahnutých krajín.

Z diskusie vyplynuli aj návrhy na zlepšenie podpory ukrajinských študentov na UMB. Na to je potrebné riešiť niekoľko kľúčových aspektov. Po prvé, je dôležitým determinantom efektívna komunikácia prostredníctvom komunikačných kanálov a informačných zdrojov UMB tak, aby študenti mali prístup k relevantným informáciám o systéme krajiny, pravidlách pobytu a akademických štandardoch. Vytvorenie poradenských centier zameraných na konzultácie o zákonoch, systéme a bežnom živote na Slovensku by taktiež mohlo pomôcť študentom v orientácii a adaptácii v novom prostredí. UMB by tiež mohla rozšíriť svoju podporu v oblasti psychologickej a emocionálnej pomoci. Zavedenie psychologických poradní, kde by študenti mohli vyhľadať pomoc pri zvládaní stresu a adaptácii. Organizovanie neformálnych diskusií a podporných skupín by študentom poskytlo priestor na zdieľanie skúseností a budovanie sociálnych väzieb. Na podporu integrácie by bolo tiež prospešné organizovať viac spoločenských a kultúrnych podujatí, ktoré by umožnili ukrajinským študentom spoznať slovenskú kultúru a tradície, a naopak, slovenským študentom priblížiť kultúru a životné skúsenosti ich ukrajinských spolužiakov. Spolupráca s partnerskými univerzitami na Ukrajine, ako je Univerzita v Charkove, by mohla byť rozšírená o programy výmeny študentov a akademických pracovníkov, čo by posilnilo akademickú a sociálnu podporu ukrajinských študentov. Domáci študenti môžu rovnako prispieť k inklúzií zahraničných študentov, a to najmä tým, že prejavia otvorenosť a empatiu, aktívne ich budú zapájať do skupinových aktivít a pomáhať im prekonávať jazykové bariéry. Podporiť vzájomné porozumenie a budovanie priateľstiev môžu aj organizovaním spoločenských a kultúrnych podujatí, ako aj vytváraním študijných skupín.

<i>Návrhy na zlepšenie</i>
1. Zvýšenie efektivity komunikácie prostredníctvom komunikačných kanálov.
2. Tvorba poradenských centier.
3. Tvorba psychologických poradní a podporných skupín.
4. Organizovanie neformálnych diskusií, spoločenských a kultúrnych podujatí.
5. Rozšírená spolupráca s partnerskými univerzitami na Ukrajine.
6. Zvýšenie otvorenosti a empatie domácich študentov.

Tabuľka 5 – Prehľad návrhov na zlepšenia v oblasti inklúzie ukrajinských študentov

Zdroj: Vlastné spracovanie, 2024

Pedagogickí zamestnanci ako aj študenti hodnotili diskusiu veľmi pozitívne. Problematiku vnímajú ako cennú príležitosť na otvorenú diskusiu o výzvach a príležitostiach spojených s integráciou ukrajinských študentov. Taktiež ocenili, že podujatie umožnilo vytvoriť priestor na zdieľanie osobných skúseností a subjektívnych názorov, čím prispelo k pochopeniu a empatii medzi slovenskými a ukrajinskými študentmi. Podujatie vo výsledku prispelo k prehĺbeniu vzájomného porozumenia a poskytlo praktické návrhy na zlepšenie integrácie v akademickom prostredí UMB, čo nie len ukrajinskí študenti, ale aj pedagogickí zamestnanci považujú za veľmi prínosné a obohacujúce.

Záver

Zvýšenie kvality akademického prostredia a zaručenie rovnoprávnosti, či emočnej pohody pre každého študenta je jedným z najvýznamnejších cieľov každej univerzity. Príspevok je zameraný na inklúziu ukrajinských študentov na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici, pričom jeho hlavným cieľom bolo získanie poznatkov pre zvýšenie úrovne akademického prostredia UMB, práve v súvislosti s inklúziou tohto študentstva.

Teoretická časť príspevku priniesla na inklúziu a sociálne vylúčenie množstvo špecifických názorov a pohľadov. Bolo vymedzených niekoľko teoretických východísk priamo zameraných na inklúziu na akademickej pôde, ktoré ju definovali ako jeden z hlavných cieľov, odhalenie jednotlivcov a skupín, ktoré môžu byť sociálne vylúčené, podporu rôznorodosti v tomto prostredí, a v neposlednom rade ako právo uplatnenia každého študenta na kvalitné vzdelanie. Bol spomenutý výskum inklúzie ukrajinských študentov v Poľsku, ktorý odhalil rôzne pozitívne a negatívne aspekty spojené s inklúziou. Najväčšími úskaliami bola jazyková bariéra, obťažnosť zadaných úloh, zväčšené napätie, neúspešná integrácia ukrajinských študentov medzi domácich, či ich izolácia. Pozitívny vplyv mali práve pedagógovia, ktorí ukrajinský jazyk ovládajú, čo vytvorilo podnet na inklúziu, nie len ukrajinských študentov, ale aj akademikov, ktorí môžu univerzite priniesť nové perspektívy, či v sociálnej, ale aj vo výskumnej oblasti. Náš výskum spomenuté bariéry potvrdil, pričom najväčšie podobnosti výsledkov sme zaznamenali v jazykovej bariére ukrajinských študentov, ktorá je problematickou súčasťou ich každodenného akademického života, či v ich izolácii od slovenských študentov.

Kľúčovým bola organizácia podujatia vo forme panelovej diskusie, ktorej výsledky obsahuje analýza aktuálnej situácie inklúzie ukrajinských študentov na UMB. Zaoberala sa problematikou inklúzie a boli spomenuté jej najdôležitejšie aspekty a determinanty. Predmetné podujatie bolo organizované študentmi UMB, ktorí podujatie následne moderovali a viedli

jednotlivé diskusné panely. Zúčastnení boli pedagogický zamestnanci a študenti z rôznych súčastí UMB, pričom spolu sa ich zúčastnilo 45. Diskusia bola rozdelená do troch panelov, pričom sa každý panel venoval odlišnej téme týkajúcej sa inklúzie, zmenám po jej začatí, podmienkam vytvorených pre prichádzajúcich študentov z Ukrajiny a samotným pozitívnym a negatívnym východiskám, ktoré inklúzia so sebou priniesla. Zo samotnej diskusie, medzi pedagógmi a študentmi, vyplynulo niekoľko návrhov na zlepšenie v danej oblasti. Návrhy sú zamerané na oblasti ako je zlepšenie informovanosti študentov, tvorba poradenských centier, rozšírenie emocionálnej a psychologickéj podpory pre študentov, znásobenie organizácie spoločenských a kultúrnych podujatí s cieľom integrácie ukrajinských študentov, zvýšenie výmenných pobytov študentov a pedagógov s partnerskými univerzitami, či prejavenia otvorenosti a poskytnutia pomoci od domácich študentov.

*Tento článok odporúča na publikovanie vo vedeckom časopise Mladá veda:
doc. Ing. Mgr. Miroslava Knapková. PhD.*

Príspevok je výstupom projektu Erasmus+ „European Inclusion of Ukrainian Students“, číslo projektu 2023-1-SK01-KA220-HED-000157553. (Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or Národná agentúra programu Erasmus+ pre vzdelávanie a odbornú prípravu. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them”)

Použitá literatúra

1. DE CARVALHO, Elisa, SAES, Klarissa Valero Ribeiro a Maria Lucia Figueiredo Gomez, DE MEZA, 2023. When academic displacement and internationalization intersect, different approaches for inclusion in higher education: contributions from the welcoming program for ukrainian scientists, Parana-Brazil. In: REHMU, Revista Interdisciplinar da Mobilidade Humana [online], s.133-148 [cit. 25. júla 2024]. ISSN 2237-9843. Dostupné z: <https://www.scielo.br/j/remhu/a/3Pdqsrxhrj4S9MwbWSZBKpq/?format=pdf&lang=en>
2. EURÓPSKA RADA, 2024. Migračná a azylová politika EÚ [online] [cit. 30. júla 2024]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/eu-migration-policy/>
3. FELDER, Franziska, 2018. The Value of Inclusion. In: Journal of Philosophy of Education [online]. Roč. 52, č. 1, s. 1 [cit. 24. júla 2024]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/323556205_The_Value_of_Inclusion
4. HERBST, Mikolaj a Michal, SITEK, 2023. Education in exile: Ukrainian refugee students in the schooling system in Poland following the Russian-Ukrainian war. In: *European Journal of Education* [online]. Roč. 58, č. 4, s. 581 [cit. 25. júla 2024]. ISSN 0141-8211. Dostupné z: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/ejed.12587>
5. HORŇÁK, Ladislav, 2014. Teoretické východiská inklúzie, sociálnej inklúzie, inkluzívnej edukácie. In: Autorský kolektív. Pedagogický model inkluzívneho vzdelávania v základných školách [online]. Prešov: Metodicko-pedagogické centrum v Prešove, s. 6 [cit. 24. júla 2024]. ISBN 978-80-565-0208-2. Dostupné z: https://www.lzszv.sk/download_file_f.php?id=589304
6. HORŇÁKOVÁ, Marta, 2017. Inkluzívne posolstvá v komunikácii školy. In: P. JANOŠKO, V. KUŠŇÍROVÁ, eds. Inkluzívna škola a rodina. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie [online].

- Bratislava: Univerzita Komenského, s. 21 [cit. 25. júla 2024]. ISBN 978-80-223-4464-7. Dostupné z: https://prolp.sk/wp-content/uploads/2021/10/Inkluzivna_skola_a_rodina_zbornik_2017.pdf#page=100
7. JABLONSKÝ, Tomáš a Silvia, POLLÁKOVÁ, 2014. Legislatívne východiská inkluzívneho vzdelávania. In: Autorský kolektív. Pedagogický model inkluzívneho vzdelávania v základných školách [online]. Prešov: Metodicko-pedagogické centrum v Prešove, s. 34 [cit. 24. júla 2024]. ISBN 978-80-565-0208-2. Dostupné z: https://www.lszsv.sk/download_file_f.php?id=589304
 8. KLEIN, Vladimír a Viera, ŠILONOVÁ, 2017. Inkluzívna edukácia- výzva k pozitívnym zmenám súčasnej školy. In: P. JANOŠKO, V. KUŠNÍROVÁ, eds. Inkluzívna škola a rodina. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie [online]. Bratislava: Univerzita Komenského, s. 56-57 [cit. 24. júla 2024]. ISBN 978-80-223-4464-7. Dostupné z: https://prolp.sk/wp-content/uploads/2021/10/Inkluzivna_skola_a_rodina_zbornik_2017.pdf#page=100
 9. LAVRYSH, Yuliana, et al., 2022. Teaching during the wartime: Experience from Ukraine. In: *Educational Philosophy and Theory* [online]. S.1 [cit. 25. júla 2024]. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/00131857.2022.2098714?needAccess=true>
 10. MESHKO, Halyna M., MESHKO, Oleksandr I. a Nataliia V., HABRUSIEVA, 2023. The Impact of the War in Ukraine on the Emotional well-being of Students in the Learning Process. In: *Journal of Intellectual Disability- Diagnosis and Treatment* [online]. Roč. 11, č. 1, s.55 [cit. 25. júla 2024]. ISSN 2292-2598. Dostupné z: <https://www.lifescienceglobalca.com/index.php/jiddt/article/view/9020/4774>
 11. MINISTERSTVO ŠKOLSTVA, VEDY, VÝSKUMU A ŠPORTU SR, 2022. Spolu v jednej lavici: Metodický materiál desegregácie škôl pre zriaďovateľov a riaditeľov [online]. S.5 [cit. 30. júla 2024]. Dostupné z: https://www.minedu.sk/data/att/b33/23399.9bd23f.pdf?fbclid=IwY2xjawEIU0BleHRuA2FlbQIxMAABHTWgLcgnbmIASZ0rye440wo3hM-zinGP-dIXGj8EDgxPh-IeKY_y8g8GBQ_aem_XdKy9jFmNU1A-40ShjUFeA
 12. MINISTERSTVO ŠKOLSTVA, VEDY, VÝSKUMU A ŠPORTU SR, 2024. Metodická príručka desegregácie vo výchove a vzdelávaní [online]. S.8 [cit. 30. júla 2024]. Dostupné z: https://www.minedu.sk/data/att/71e/30599.332e7e.pdf?fbclid=IwY2xjawEIVAdleHRuA2FlbQIxMAABHRSc19hG-GIqlKSos3J7TL30adwQ6ue-Gk26VPTgs4Jx8rYxpySM5R6oMQ_aem_Qb3WxcAwK_FBenb5opVm_A
 13. OSTERTÁGOVÁ, Alexandra a Michal REHÚŠ, 2022. Začleňovanie detí z Ukrajiny do vzdelávania v Bratislave: Analýza súčasnej situácie a prehľad politik [online]. S.1-5 [cit. 30. júla 2024]. Dostupné z: https://www.vzdelavacieanalyzy.sk/wp-content/uploads/2022/07/Vzdelavanie-deti-z-Ukrajiny-v-BA_CVA_publikacia.pdf
 14. SILVER, Hilary, 2015. The Contexts of Social Inclusion. In: *DESA Working Paper* [online]. Č. 144, s. 2 [cit. 24. júla 2024]. Dostupné z: <https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/2020/08/1597341726.915.pdf>

Mladá veda

Young Science

ISSN 1339-3189